

Забезпечення якісної природничо-математичної освіти можливе у їх взаємозв'язку: В протилежному разі, якщо будуть прийматися, навіть здавалось би прогресивні рішення (прийняття нових програм, обов'язковість ЗНО з математики тощо), які при цьому залишаються фрагментарними й точковими — проблеми не зникнуть.

Ключові слова: школа, наукомісткі предмети, фізика, хімія, біологія, природничо-математичні знання.

УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ ЯК ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ І ЗАРУБІЖНИХ УЧЕНИХ

Людмила Калініна, д.пед.н., проф.

Інститут педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна

Мета дослідження: виявити базові поняття, які застосовуються в науковому дискурсі управління освітою. До пріоритетних напрямів наукових досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології в НАПН України на 2018–2022 рр. віднесено управління та економіку освіти. До актуальних проблем належать, зокрема такі, як: державно-громадське управління освітою, інноваційний та інформаційний менеджмент в управлінській діяльності, система стратегічного управління новою українською школою, розвиток інноваційної культури керівника закладу освіти, роль лідерства та управлінських команд у забезпеченні діяльності конкурентоспроможного закладу освіти, шкільна автономія й академічна свобода, організаційна культура закладу освіти, теоретичні та методичні засади управління розвитком загальної середньої освіти в умовах децентралізації, організаційно-правові форми та інноваційні моделі фінансування закладів освіти та інші актуальні проблеми за пріоритетом. Наведений вище пріоритетний напрям вітчизняних наукових пошуків й актуальні проблеми, що потребують розв'язання, свідчать про наявність таких понять, як «управління» та «менеджмент», які застосовуються в цьому документі та номінують напрям наукових пошуків у сфері освіти.

На основі аналізу праць із менеджменту, як самостійної галузі наукових знань, було виявлено, що у вітчизняному інституційному дискурсі

вчені з різних галузей наук застосовують поняття «управління», «керівництво» «адміністрування» та «менеджмент», у зарубіжному — «management»; різні підходи до змістового наповнення їх концептів залежно від культурно-історичного розвитку наукових шкіл менеджменту і їх концепцій, що детермінують їх полісемантичність та культурологічний опис їх складників. Полісемантичність наведених вище феноменів має декілька взаємопов'язаних значень, які можуть спричинити появу нового значення залежно від суб'єктивного розуміння дослідником і аспектним розкриттям характерних ознак феномену.

Для вітчизняного освітнього дискурсу характерними є такі поняття, як «управління освітою», «управління в сфері освіти», «менеджмент в освіті», і «освітній менеджмент», для сучасної англомовної картини світу — «educational management» і «management in education», «administration», що розкривають сутність і специфіку суб'єктів освітньої діяльності та освітнього менеджменту. У процесі дослідження виявлено, що майже в усіх дисертаціях на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук із спеціальності 13.00.06 здійснювався розгляд означених вище понять переважно на основі аналізу словникових дефініцій без подання «різноманітних контекстів, у яких вживаються ті лексичні одиниці, що вербалізують концепт, який аналізується» (Глухова, 2006: 56), і тому не надавалося повного уявлення про змістове наповнення концепту, що був би доречним для конкретного предмета дослідження. Майже всі вітчизняні дослідники на основі розгляду низки авторських трактувань понять «управління» і «менеджмент» надавали власні інтерпретації на основі системно-кібернетичного підходу без конкретизації до обраного предмета дослідження, що привело до значного збільшення узагальнених визначень та термінологічної неузгодженості в управлінні освітою.

Словники-тезауруси сучасної англійської мови вказують на те, що кількість визначень поняття «менеджмент» за компонентним складом, як і за сутністю, відрізняються, але переважна більшість з них визначає «менеджмент» як: діяльність, спрямовану на контроль і організацію роботи, а також як техніку, практику або науку управління, контролю або вирішення чогось; людей, які управляють організацією; дії або діяльність доглядання за чимось або ухваленням рішень; вмиле та винахідливе використання матеріалів, часу тощо; навички в управлінні, виконавчу здібність.

Застосування методики компонентного аналізу з опорою на словникові дефініції І. Арнольда дає змогу стверджувати, що поняття «менеджмент» в англomовній картині світу є полісемантичним; певною мірою відображає сутність сучасної управлінської діяльності та потребує більш детального розгляду й аналізу залежно від обраних дослідником об'єкта пізнання, вивчення, дослідження, парадигм, підходів, концепцій, наукових шкіл менеджменту та може бути екстрапольований на сферу освіти.

У документах ЮНЕСКО трапляються обидва терміни «менеджмент» і «управління», які з позицій системного підходу розглядають як ціле і частка, зокрема, система управління містить систему менеджменту. Слід відзначити, що у вітчизняному науковому дискурсі за кібернетичного підходу насамперед вживався термін «управління» як загальнонауковий феномен, оскільки застосовувався під час пізнання, вивчення або дослідження біологічних, технічних, соціальних систем і їх різновидів.

Аналіз структури та сутності поняття «освітній менеджмент» у 25 працях вітчизняних і зарубіжних учених, що здійснили переважно кабінетні дослідження з управлінської проблематики та врахували здобуток наукових шкіл менеджменту, дав змогу з'ясувати, що незалежно від країни та наукової школи вчені надають майже схожі інтерпретації його розгляду на основі аналізу двох понять «менеджмент» та «освіта» з урахуванням документів ЮНЕСКО та національних доктрин і стратегій розвитку освіти (Калініна, 2000; Кремень, 2008: 1004–1005 та ін.).

На основі аналізу доробку вітчизняних і зарубіжних учених з'ясовано, що феномен менеджменту є цивілізаційним феноменом і кожна наука розглядала його в ракурсі свого предмета дослідження й інструментарію, а пізнання поставало як необхідна умова його призначення. Пізнання менеджменту дає змогу розкрити його закономірності, що містять хаос випадковостей і діють у руслі об'єктивних законів суспільного розвитку, а не всупереч їм; зумовлює розуміння цього цивілізаційного феномену; дає можливість дослідникам опановувати і використовувати величезні масиви нових знань у практиці різних сфер суспільства.

На основі системного аналізу наукових праць з менеджменту та управління в галузі освіти з'ясовано, що вчені й дослідники акцентують увагу на філософському, організаційно-педагогічному, дидактичному, методичному, економічному, соціально-психологічному аспектах менеджменту, а не на інформаційній сутності управління, хоча таку позицію й простежуємо

в певних працях; смислові конструкти термінів «менеджмент» і «управління» та їх гносеологічні корені, що дасть змогу відповісти на низку питань і розв'язати фундаментальні проблеми, що потребують нового осмислення, інтерпретації і розгляду їх з позицій інтеграції здобутків суміжних із менеджментом.

Ключові слова: менеджмент, управління, управління освітою.

Література

- Глухова Л. О. (2006). *Вербалізація концепту EDUCATIONAL MANAGEMENT у сучасній англомовній картині світу: дис. ... канд. філ. наук 10.02.04*. Дніпропетровськ.
- Даниленко Л., Карамушка Л. (2003). *Освітній менеджмент*. Київ: Шкільний світ.
- Калініна Л. М. (2000). Сутність феномену управління. *Директор школи: Україна*, 2, 26–33.
- Кремень В. Г. (ред.) (2008). *Енциклопедія освіти*. Київ: Юрінком Інтер.

СТАНОВЛЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ЯК САМОСТІЙНОГО КУРСУ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКОЛАХ ФІНЛЯНДІЇ

Ольга Карпусь, аспірантка

Сумський державний педагогічний університет імені
А. С. Макаренка
м. Суми, Україна

У фінських школах здоров'язбережувальне виховання має довгу історію. Проте, лише десять років тому здоров'язбережувальне виховання стало обов'язковим і незалежним предметом в загальноосвітніх школах Фінляндії. Курс отримав назву «Формування навичок здорового способу життя» і став частиною національних шкільних програм з переліком цілей навчання і критеріїв оцінки.

У грудні 2014 року Національна рада з освіти Фінляндії затвердила нову навчальну програму для базової освіти, де здоров'язбережувальна грамотність була включена в якості теоретичної і педагогічної основи для